

DREPT CIVIL — Speța nr. 1

Donația deghizată și reducțiunea liberalităților excesive

Punctaj: 10 puncte • Timp recomandat: 1 oră și 30 de minute

D, văduv, are doi fii, B și C. La data de 10 mai 2021, prin act autentic, D i-a „vândut” lui B un apartament, prețul menționat în contract fiind de 40.000 lei. În aceeași zi, D și B au semnat un înscris sub semnătură privată în care au consemnat că „prețul nu se datorează și nu va fi plătit, transmiterea apartamentului fiind făcută cu titlu gratuit, drept mulțumire pentru sprijinul acordat”.

D a decedat la 1 februarie 2025. La data deschiderii moștenirii, apartamentul valora 400.000 lei, iar restul patrimoniului lui D (activ net) valora 40.000 lei. C a aflat despre existența înscrisului secret la 1 martie 2025, cu ocazia inventarierii actelor defunctului.

La 15 aprilie 2025, C l-a chemat în judecată pe B, solicitând instanței: constatarea caracterului simulat al vânzării; reducțiunea liberalității în măsura încălcării rezervei sale succesoriale; obligarea lui B la întregirea rezervei.

B s-a apărat arătând că: (i) actul autentic este o vânzare valabilă, iar C, simplu moștenitor, este ținut de actul public; (ii) chiar dacă s-ar dovedi că este o donație, aceasta ar fi nulă absolut pentru lipsa formei autentice a donației, astfel că bunul s-ar întoarce în masa succesorală doar dacă C ar cere constatarea nulității, ceea ce nu a făcut; (iii) în orice caz, ambii frați au aceeași rezervă, iar el, ca donatar, are dreptul să păstreze apartamentul.

Ambii fii au acceptat moștenirea. Situația de fapt este pe deplin dovedită.

Cerințe:

- 1. Calificați operațiunea juridică dintre D și B și arătați, motivat, dacă C poate dovedi și invoca actul secret, deși nu a fost parte la acesta. (3 puncte)**
- 2. Analizați apărarea lui B privind nulitatea donației pentru lipsa formei autentice. (2 puncte)**
- 3. Stabiliți, cu calcule, masa de calcul, rezerva fiecărui fiu, cotitatea disponibilă și măsura în care donația este supusă reducțiunii, precum și modul concret în care se realizează întregirea rezervei lui C. (3,5 puncte)**
- 4. Analizați dacă dreptul lui C la acțiunea în reducțiune este prescris. (1,5 puncte)**

STOP — nu citi baremul înainte să fi rezolvat speța pe hârtie. La concurs nu ai barem lângă tine.

BAREM — Drept civil, Speța nr. 1

1. Calificarea operațiunii; poziția lui C față de simulație — 3 p

- operațiunea este o simulație prin deghizare totală: actul public (vânzarea autentică) ascunde actul secret real — o donație; contractul care produce efecte între părți este actul secret, dacă îndeplinește condițiile sale de fond (art. 1289 C.civ.); **1 p**
- deși succesorii universali sunt, în principiu, ținuti de actul secret asemenea părților, moștenitorul rezervatar care invocă un drept propriu — protecția rezervei succesoriale, drept care se naște în persoana sa la deschiderea moștenirii — are poziția unui terț față de simulație; **1 p**
- în calitate de terț, C poate dovedi simulația prin orice mijloc de probă (art. 1292 C.civ.) și poate invoca actul secret (donația) tocmai pentru a supune liberalitatea reducăiunii. **1 p**

2. Apărarea privind lipsa formei autentice — 2 p

- regula formei autentice ad validitatem a donației (art. 1011 alin. (1) C.civ.) nu se aplică donațiilor deghizate, donațiilor indirecte și darurilor manuale (art. 1011 alin. (2) C.civ.); **1 p**
- donația deghizată este valabilă dacă îndeplinește condițiile de fond ale donației (capacitate, consimțământ, intenție liberală — animus donandi), condiții îndeplinite în speță; apărarea lui B este deci neîntemeiată — nu se pune problema nulității pentru formă, iar liberalitatea valabilă este supusă reducăiunii, nu readucerii în masă pe calea nulității. **1 p**

3. Calculele reducăiunii — 3,5 p

- masa de calcul (art. 1091 C.civ.): activul net existent la deces (40.000 lei) + valoarea donației, apreciată la data deschiderii moștenirii (400.000 lei) = 440.000 lei; **0,75 p**
- rezerva fiecărui fiu = jumătate din cota sa succesorală legală (art. 1088 C.civ.): cota legală a fiecăruia = $\frac{1}{2}$, deci rezerva fiecăruia = $\frac{1}{4}$ din 440.000 = 110.000 lei; cotitatea disponibilă (art. 1089 C.civ.) = 440.000 – 220.000 = 220.000 lei; **0,75 p**
- imputarea liberalității: B este moștenitor rezervatar donatar, iar donația nu a fost scutită de raport... în privința reducăiunii, liberalitatea făcută rezervatarului se impută mai întâi asupra rezervei sale, iar excedentul asupra cotității disponibile **1 p**

(art. 1099 C.civ.): $400.000 - 110.000$ (rezerva lui B) = 290.000 lei imputați asupra disponibilului de 220.000 lei;

- depășirea = $290.000 - 220.000 = 70.000$ lei → donația se reduce cu 70.000 lei; **1 p**
întrucât apartamentul este un bun individual determinat rămas în patrimoniul lui B, acesta poate păstra bunul, întregirea rezervei făcându-se prin echivalent bănesc (art. 1097 C.civ.): B îi plătește lui C suma de 70.000 lei, astfel încât C primește 40.000 (activ) + $70.000 = 110.000$ lei = rezerva sa.

4. Prescripția acțiunii în reducere — 1,5 p

- dreptul la acțiunea în reducere se prescrie în 3 ani de la data deschiderii moștenirii sau, după caz, de la data la care moștenitorul rezervatar a cunoscut existența liberalității care îi încalcă rezerva (art. 1095 alin. (1) și (2) C.civ.); **1 p**
- moștenirea s-a deschis la 1 februarie 2025, iar C a cunoscut donația la 1 martie 2025; acțiunea introdusă la 15 aprilie 2025 este, evident, în termen — apărarea întemeiată pe prescripție ar fi neîntemeiată. **0,5 p**

Total: 10 puncte. Orice formulare care exprimă aceeași idee se punctează.